

**KIEMELT KOCKÁZATOK A
MEZŐGAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEK
SORÁN**

2018.

Ágazat - specifikus útmutató

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kiemelt kockázatok a mezőgazdasági tevékenységek során

A mezőgazdasági munkák végzése, a munkavégzésben részt vevő munkaeszközök használata, a növényvédelemben használt veszélyes anyagok és keverékek alkalmazása a kiemelt, fokozott veszélyeken és kockázatokon túl még számos veszélyt jelentenek a mezőgazdaságban dolgozókra. Ismert, hogy a mezőgazdaság a fenti veszélyek miatt a nemzetgazdaság egyik legveszélyesebb ágazata.

Az ágazatra jellemző, hogy:

- sok a veszélyes munkaeszköz,
- gyakori a nehéz fizikai munkákból származó fokozott megterhelés,
- gyakran dolgoznak egészségre ártalmas vegyi anyagokkal, keverékekkel,
- a szabadban történő munkavégzés miatt a munkavállalók ki vannak téve az időjárás hatásainak,
- gyakori a nehéz tárgyak emelése,
- hosszú a napi munkaidő,
- sokat kell távol lenni a családtól,
- a foglalkoztatottak többsége családi gazdaságban dolgozó, illetve önfoglalkoztató,
- magas a szakképzetlen munkaerő száma,
- a dolgozók nagy hányada ideiglenes szerződéses munkavállaló, vagy alkalmi munkás.

A munkavállalók biztonságát veszélyeztető kockázatok, veszélyek

Illetéktelenek gazdasági udvarba, tároló helyek, berendezések veszélyzónájába történő bejutása:

A gazdasági udvar üzemeltetőjének intézkedéseket kell tennie annak érdekében, hogy a gazdasági udvarban és a gazdasági épületek közelében illetéktelen személyek – különösen gyermekek – ne tartózkodhassanak. Őrzéssel, megfelelő műszaki megoldással meg kell akadályozni, hogy illetéktelen személyek a veszélyes helyeket (állattartó épületek, szénapadlások, hígtrágya tárolók, silók, veszélyes gépek és berendezések stb.) megközelíthessék. A gazdasági udvarban kialakított tároló helyek, építmények és egyéb létesítmények, berendezések veszélyes zónáiban olyan védelmet kell alkalmazni (elkerítés, lefedés, elzárás stb.), amely megakadályozza balesetek és munkahelyi ártalmak bekövetkezését.

Az idegenek belépésének megtiltását tiltó tábla jól látható helyen történő elhelyezésével kell az érintettek tudomására hozni.

Égési sérülés munkaeszközöktől, azok forró alkatrészeitől

A traktorok és egyéb erőgépek működése, a motorblokkoknál, a kipufogó rendszernél, a fékrendszereknél, és a nem kellően karbantartott, kenőanyaggal ellátott forgó alkatrészeknél gyakran együtt jár hőképződéssel, az adott géprészek felforrósodásával. Ezeknek csúszással történő megérintése égési sérüléseket okozhat.

Minden olyan gépet, amely égési sérülést, valamint mozgást végző géprészt, hajtást stb., amely balesetet okozhat, a vonatkozó jogszabályban, szabványban foglaltak alapján védelemmel kell ellátni, a véletlen megérintésből származó égési sérülések elkerülésére, megelőzésére. Forró olaj cseréje esetén ügyelni kell arra, hogy égési sérülés ne keletkezzen.

A szárító berendezés égéstermékeit úgy kell elvezetni, hogy az égéstermék, illetve a magas hőmérséklet a kezelőt ne veszélyeztesse.

Elkerülhetők ezek a balesetek, ha megvárjuk a forró alkatrészek, gépelemek lehűlését, vagy hőálló kesztyűt használunk ilyen munkavégzések közben.

Gépek kezelése, üzemeltetése, tárolása, ellenőrzés nélkül hagyása.

A gépek kezelésének, üzemeltetésének, tárolásának, ellenőrzés nélkül hagyásának sok veszélye és kockázata van.

Ezek a teljesség igénye nélkül az alábbiak: gépek akaratlan elindulása, fékek elégtelen működése vagy működő képtelensége miatt személyek elütése, ütközés tárgyakkal- építményekkel - más gépekkel- berendezésekkel, szabálytalan indítókar használat miatti kéz és karsérülések, zárt térben történő hosszabb időtartamú gép működés miatt veszélyes égéstermékek jelenléte, gép veszélyes körzetében tartózkodók elütése induláskor és üzemelés közben, ütközés közben gépből történő kiesés a biztonsági öv használatának mellőzése miatt, gép akaratlan elindulása-elmozdulása rögzítetlenség - kiékelés hiánya miatt, illeték-telenek gépbe történő bejutása, gép megcsúsztatása, stb.

A motor elindítása előtt meg kell győződni arról, hogy valamennyi vezérlő- és kapcsolóelem üres állásban van, a sebességváltó kar és a teljesítményleadó-tengely kapcsolókarja kikapcsolt állapotban van, a biztonsági berendezések üzemképes állapotban vannak.

Gépek beindításakor

- szemrevételezéssel ellenőrizni kell a gép biztonságos üzemállapotát, a teljesítményleadó tengely védőharangjának ép állapotát, valamint a motorház zártságát;
- ellenőrizni kell az üzemanyagok (tűzelő- és kenőanyagok, munkafolyadékok) szintjét, a hangjelző berendezés üzemképességét, a vezetőfülke biztonságos zárhatóságát és a rögzítő fék megfelelő működőképességét;
- a sebességváltó kart, illetve hajtást (hajtóművet) üres állásba kell kapcsolni;
- indítókarral történő indítás esetén az indítókart alulról felfelé úgy kell rántani, hogy a kézfej ujjai azonos oldalon legyenek;
- belső égésű motor indítóköteles indításához csak kifogástalan állapotban levő kötél használható, amit tilos a kézfejre csavarni;
- indítás után a zárt helyiséget a géppel azonnal el kell hagyni, vagy gondoskodni kell az égéstermékek zárt rendszerű elvezetéséről.

A mezőgazdasági munkagép vezetőjének/kezelőjének a motor indítása előtt meg kell győződnie arról, hogy az erőgép és a hozzá kapcsolt munkagép alatt, illetve a gépek közvetlen környezetében senki sem tartózkodik.

A vezetőülés környezetében ne legyenek olyan tárgyak, amelyek az erőgép vezetőjét a szabad kilátásban vagy a vezetésben gátolják. A vezetőfülkében rögzítés nélküli tárgyat, szerelvényt szállítani nem szabad.

A munka befejeztével – tárolás előtt – a munkagép villamos berendezését az áramforrásról le kell választani.

Az erő- és munkagép villamos szerelvényeit és vezetékeit megbontani, illetve javítani, csak a gép villamos berendezésének az áramforrásról való leválasztása után szabad.

A gép nem veszélyeztethet nyomástartó edényt, csővezetékkel, tűz- és robbanásveszélyes, illetve egyéb veszélyes anyagot tároló helyiséget. Belső égésű motorral vagy nyílt lánggal üzemelő gépet a tűz- és robbanásveszélyes anyagot tároló helyiség veszélyes övezetén kívül kell elhelyezni. Az olyan munkagéppel, amelynek kezelő-, illetve kísérő ülése biztonsági övvel van kialakítva, közlekedni, illetve munkát végezni csak akkor lehet, ha az öv be van kapcsolva.

Gépen, berendezésen – a működés közben kialakuló veszélyhelyzet miatt – javítást, karbantartást csak a gép, berendezés kikapcsolts és bekapcsolás ellen biztosított (leválasztott) helyzetében szabad végezni.

A gépkezelőnek a használati utasításban (kezelés és karbantartás) foglaltakat el kell sajátítania és az előírásokat be kell tartania.

Mozgásban levő erő- és munkagépre fel- és leszállni nem szabad.

Veszélyes munkaterületen munkagéppel történő munkavégzés esetén a munka irányításával egy felelős személyt meg kell bízni.

Besötétedés után csak munkabiztonsági szempontból megfelelő területen szabad gépi munkát végezni.

Gépek forgódobjait, késtárcsáit csak kiegyensúlyozott állapotban szabad üzemeltetni.

Gépet, berendezést üzemelés közben ellenőrzés nélkül hagyni nem szabad, kivéve, ha elzár, hozzá nem férhető helyen van, és működése vagy üzemelés közbeni meghibásodása senkit sem veszélyeztet.

A mezőgazdasági gép vezetője, illetve a munkagép kezelője csak akkor hagyhatja el a vezetőállást, ha biztosította, hogy illetéktelen azt nem indíthatja el, és egyidejűleg megtette a szükséges intézkedéseket a jármű, illetve munkagép elgurulásának megakadályozására.

A munkaszünet idejére a gép kezelőjének a gépet megfelelő teherbírású talajon kell leállítania, és azt elgurulás, illetve megcsúszás ellen biztosítania kell.

Villamos áramütés

A mezőgazdasági üzemekben jellemzően kifeszültségen (230V) működő, szabálytalanul bekötött gépek, sérült szigetelésű kéziszerszámok, szabálytalan villamos hosszabbítók jelenthetnek villamos áramütés veszélyt. Az áramütéses balesetek többségében a nem megfelelő érintésvédelem miatt következnek be

A nagyfeszültségű villamos szabadvezeték hálózat környezetében elszennvedett áramütéses balesetek általában a feszültség alatt álló csupasz szabadvezetékek megközelítéséből adódnak (öntözés, permetezés, megemelt platójú szállító járművel vagy rakodógéppel kerülnek a megközelítési távolságon belül a nagyfeszültségű vezetékhez).

Erősáramú nagy és kifeszültségű szabadvezetékek mezőgazdasági tevékenység céljából történő megközelítése (pl. öntözés; vegyi anyag fúvása, permetezés; gyümölcsös, szőlő, komló telepítése és művelése stb.) csak a vonatkozó jogszabály előírásai szerint történhet.

Szabadvezetékek megközelítése: Szabadvezeték közelében a munkavégzés fokozott figyelmet igényel. Mezőgazdasági területeket keresztező villamos szabadvezetékek közelében speciális magas gépekkel történő munkavégzésnél fokozottan ügyelni kell arra, hogy a vezetékek kritikus megközelítése ne okozzon átvilést, munkabalesetet.

Erősáramú szabadvezetékek közelében végzett munkák esetén a munkagép, illetve annak alkatrészei és a szabadvezetékek között a feszültségnek megfelelő biztonsági távolságot kell hagyni.

A biztonsági távolságok a következők:

1000 V-ig 1,0 m, 1 kV-tól 110 kV-ig 3,0 m, 110 kV-tól 220 kV-ig 4,0 m,

220 kV-tól 380 kV-ig 5,0 m, Ismeretlen feszültség 5,0 m

Ha a meghatározott biztonsági távolságot nem lehet betartani, akkor a munkáltató köteles intézkedéseket tenni az áramütés veszélyének elkerülésére. Az intézkedések lehetnek: feszültség mentesítés, áramszolgáltatói szakfelügyelet igénybevétele, egyzetetés a hálózat üzemeltetőjével.

Leszakadt villamos vezeték megközelítése: A szakadt villamos vezetékhez hozzányúlni,

és a vezetékét kifeszültségű (1000 V) vezeték esetén 2 m-en, nagyfeszültségű vezeték esetén 4 m-en belül megközelíteni tilos.

Olyan munkagépek nyitását - csukását, melyek a műveleteknél a kritikus távolság közelében vagy belül megközelíthetik a villamos szabadvezetékét, ne végezzük villamos szabadvezetékek alatt. Betakarító gépeknél az üritő csigát a villamos szabadvezetékek közelében minden esetben csukjuk be ürités után.

Villamos szabadvezeték alatt ne álljunk meg a munkagép javítása céljából.

Ha a munkagép annyira megközelíti az elektromos szabadvezetékét a gép valamely elemével, hogy átütés (áthúzás) következik be, akkor a gép vezetőjének vagy kezelőjének: tilos elhagynia a vezérlő és/vagy kezelőállást; kiáltással fel kell hívnia a környezetben tartózkodók figyelmét a gép megérintésének tilalmára; és intézkednie kell az áramtalanításról.

Amennyiben villamos földkábel található a mezőgazdasági munkaterületen, a munkáltató köteles meghatározni a munkavégzés biztonsági követelményeit és megtenni a helyi körülményeknek megfelelő munkabiztonsági intézkedéseket.

Hígrágya tárolás és kezelése

A hígrágya tárolás, kezelés és felhasználás rendkívül veszélyes tevékenység. Azokban a gazdaságokban, ahol ilyen technológia alkalmazására kerül sor, alaposan meg kell ismerni a biztonságos munkavégzés tudnivalóit, mert csak így lehet a súlyos, gyakran halálos munkabaleseteket megelőzni.

Hígrágya tároló tartályt, gödröt csak úgy szabad létesíteni, hogy abba beesni ne lehessen. Ha a szellőzőnyílás olyan szabad területre nyílna, ahol személyek tartózkodnak, akkor legalább 2 méter magas kürtő alkalmazásával kell a kiáramló gázokat elvezetni.

Amennyiben a hígrágya tároló istállók vagy épületek alatt helyezkedik el, minden esetben mesterséges szellőzést kell biztosítani. A mesterséges szellőztetés mindig működjön hígrágya keverésekor és mozgatasakor. A kiáramló gázokat olyan helyre kell kivezetni, ahol az - az emberre és állatra semmilyen veszélyt nem jelent.

Nem szabad a hígrágya tároló gödrök légtérében lángpróbát végezni, mert az robbanásveszélyes.

Meg kell akadályozni, hogy a tároló gödrökbe gyújtóforrások kerüljenek (láng, szikra, parázs, nem robbanás biztos mobil elektromos berendezések, stb.).

Rendszeres műszaki ellenőrzéssel és tervszerű karbantartással meg kell akadályozni a keverőszerkezetek és egyéb mechanikus berendezések (elzárók, trágyahúzó, stb.) meghibásodását. A szerkezetek túlhevülését előidéző mechanikai hibák gyújtóforrást képeznek, ezért az ilyen hibákat azonnal meg kell szüntetni.

A keverő berendezés a kapcsoló berendezések szakszerű kezelését és felügyeletét biztosítani kell. A hígrágya kezeléssel foglalkozó személynek el kell sajátítania a gázmérgezés és gázrobbanás veszélyének megelőzését.

Csak a legszükségesebb és robbanás biztos villamos berendezéseket szabad a robbanásveszélyes térben elhelyezni.

A szellőzőnyílásokat fedő rácsokat leemelni vagy felnyitni csak a technológiailag szükséges okokból és időre szabad. A nyílás csak a szükséges méretű legyen. Meg kell akadályozni, hogy a nyitott nyílások balesetet okozzanak.

Épületek alatt elhelyezett hígrágya tárolókban a hígrágya bármilyen mozgatasakor a szellőztető ventilátoroknak is működésbe kell lépniük.

Mesterséges szellőztetéssel felszerelt hígtrágya tárolók szabad térfogatrészt naponta legalább egyszer szellőztetni kell.

Meg kell akadályozni, hogy hígtrágya tárolók szellőzőnyílásai közelében illetéktelenek tartózkodjanak.

Leesés, összedőlés, beomlás

Súlyos veszélyhelyzet állhat elő (pl. leesés, összedőlés, beomlás), ha a telephelyen valamely építési, bontási, vagy árokásási tevékenységet szabálytalanul olyan munkavállalókkal végeztetnek, akik ezekhez a feladatokhoz nem rendelkeznek megfelelő képesítéssel, illetve a munkavégzéshez szükséges készséggel és jár-tassággal.

A rendezett terepszinthez viszonyítva 0,8 méternél magasabb, illetve 0,8 méternél mélyebben levő állandó munkahelyeken a leesés elleni védelmet biztosítani kell.

A falakon és a járófelületeken, szénapadlásokon kialakított nyílásokat (pl. ledobó nyílás) olyan védelemmel kell ellátni, amely megakadályozza a személyek lezuhanását.

A lépcsőnyílásokat lezuhanás elleni védőelemekkel kell felszerelni. A gödröket, aknákat és hasonló létesítményeket úgy kell kialakítani, olyan védelemmel kell ellátni, amely megakadályozza a személyek lezuhanását.

A gabona befogadására kialakított tárolók beöntő nyílását úgy kell kialakítani és olyan védelemmel kell ellátni (például biztonságosan rögzített és megfelelő teherbírású fedéllel és a fedél alatt acélrudakból készült, 0,04 m-nél nem nagyobb osztásközű ráccsal), hogy az megakadályozza a beleesést, tárgyak bekerülését.

Bár az építési munkák kategóriájába tartozik, mivel a balesetek elszennvedői rendszerint a mezőgazdasági vállalkozások munkavállalói közül kerülnek ki, itt említjük meg a hullámpalával fedett tetők javítása során minden évben szinte rendszeresen bekövetkező súlyos baleseteket. A mezőgazdasági színek tetőborítása még ma is jellemzően hullámpala. A hullámpala nem arra készült, hogy elbírjon egy embert. Ezt a teherbírása még új korában sem teszi lehetővé, még kevésbé, amikor már valamilyen javításra szorul a tető.

A javításuk (a sérült palatábla kicserélése) általában nem látszik olyan bonyolult feladatnak, hogy ezért szakembert fogadjanak fel, emiatt a mezőgazdasági vállalkozók elvégzeztik saját munkavállalóikkal.

Nem ismerik az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről szóló 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet idevonatkozó előírását, mely szerint: a hullámpala elhelyezési munkálatokat csak legalább 30 mm vastagságú és 50 cm széles, legalább II. osztályú deszkaanyagból készített, hosszanti és keresztirányban elhelyezett, csúszásmentesen kialakított és rögzített padozatról szabad végezni. Illetve a munkavégzés közben leesés elleni védelmet kell alkalmazni. (Ez az esetek többségében leesés ellen védő egyéni védőeszközt, azaz teljes testhevederet, és a hozzátartozó zuhanás ellen védő szerkezetet jelent. Azbeszt tartalmú pala bontásánál a rákkeltő anyagok kezelésére vonatkozó jogszabály szerint kell eljárni. /12/2006. (III. 23.) EüM rendelet az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről/

A leírtakon túl veszélyt és kockázatot jelentenek a mezőgazdasági munkák során az üzemeltetési utasítások hiánya, a felületes kockázatértékelés, a nem megfelelő munkavédelmi oktatás, több vállalkozás dolgozóinak egyszerre, egy időben történő foglalkoztatása összehangolás nélkül, rossz műszaki állapotú munkaeszközök használata, karbantartások elmaradása, védelmi képességet elvesztő egyéni védőeszközök használata, biztonsági berendezések működő képtelensége, figyelmeztető, tiltó, tájékoztató feliratok hiánya is.

